

Kunngearfik Danmark naalakkersuisuisa peqatigalugit Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut Amerikamilu Naalagaaffeqatigiit naalakkersuisuisa Atlantikup Avannarpasissuani isumaqatigiissut naapertorlugu Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu Kunngearfiup Danmark Amerikamilu Naalagaaffeqatigiit naalakkersuisuisa 27. April 1951-imi isumaqatigiissutaata (Illersornissaq pillugu Isumaqatigiissut 1951-meersoq) kingusinnerusukkut ilassutaasunik isumaqatigiissutitaqartup allannguuteqarnissaa ilassuteqarfiginissaalu pillugit isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni atuutilernissaanut inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

(Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit *Kunngearfik Danmark naalakkersuisuisa peqatigalugit Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut Amerikamilu Naalagaaffeqatigiit naalakkersuisuisa Atlantikup Avannarpasissuani isumaqatigiissut naapertorlugu Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu Kunngearfiup Danmark Amerikamilu Naalagaaffeqatigiit naalakkersuisuisa 27. April 1951-imi isumaqatigiissutaata (Illersornissaq pillugu Isumaqatigiissut 1951-meersoq) kingusinnerusukkut ilassutaasunik isumaqatigiissutitaqartup allannguuteqarnissaa ilassuteqarfiginissaalu pillugit isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni atuutilernissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut saqqummiutissallugu qilanaarsimavunga.*

Isumaqatigiissut saassinniittoq Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneranut ilaannguppoq. Illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup nutarterneratigut iluarsineratigullu Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi USA-milu naalakkersuisut isumaqatigiissummut tunngavissaq nunatsinni illersornissamik pitsaanerulersitsisoq innuttatsinnnullu isumannaannerulersitsisoq isumaqatigiissutigisimavaat.

Isumaqatigiissut USA-p suleqatigiinnissamik inussiarnersumik qinnuiginninneranik aallaaveqanngilaq. Taamaanngilluinnarpoq. Isumaqatigiissutip isumaqatiginninniutiginera aamma ajornanngitsuinnaasimanngilaq. Isumaqatigiissulli Kalaallit Nunaata USA-llu nunarsuup allanngoriartorneranik siunissamilu Issittumi sillimaniarnerup isumaginissaanut amerlanerusunik suliniuteqartoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarneranik ataatsimut paasinninnerannik aallaaveqarpoq.

Pissutsit taamaattut nutaajunngillat. Ruslandi Ukrainemut 2022-mi saassussimmat Europami eqqissinerup aqqani sipaaruteqarneq allanngortitassaannigitsumik naavoq. Naak Ukraine Kalaallit Nunaannut ungasikkaluartoq naalagaaffittut imminut oqartussaassuseqarnermik tunngavik innuttallu nammineq aalajangiisinnaatitaanerat saassunneqarmata isiginnaaginnarsinnaasimanngilagut. Tamatuma kingunerisaanik Naalakkersuisut Ruslandip

Ukrainemik saassussineranut assuarlerput Kalaallillu Nunaat EU-p Ruslandimut pillaatitut iliutsinik akuerseqataavoq.

Naalakkersuisut nunani allani politikkikkut aatsaat taama annertutigisumik qisuariaateqarput. Akuersinerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaata illersornissamut sillimaniarnermullu politikkiata sammivia allanngorpoq. Kingornali ineriartorneq sukkasimaqaaq aammalu NATO-mi iligiinnermut nunallu killit suleqatigiinnermut tunniusimanerput pillugu suliniutinik arlalinnik aallartisisimavugut. Suliniutit ilagaat Naalakkersuisut Kunngearfiup NATO-mi sinniisoqarfianut kalaallimik aallartitaqarnerat, Naalakkersuisut oqaluttuarisaanermi aatsaat taama annertutigisumik illersornissamut isumaqatigiisummik isumaqatiginninniarnert aamma nunatsinni Illersornissaqarfiup sungiusarnerata annertusineqarneranni peqataanerput. Taamatuttaaq ukiopassuarni nunatut sakkutooqarfiusutut USA-p Pituffik Space Baseanut tapersersuinerput puigussanngilarput. Sakkutooqarfik USA-mik aamma Atlantikup Avannaq pillugu isumaqatigiisummi pineqartunik illersuinnermut sakkutooqarnikkut periusissatigut pingaaruteqarlunnartumik inissisimasoq.

Oqaluttuarisaaneq sammivara Kalaallit Nunaata, Danmarkip USA-llu akornanni qaammatini qulingiluanik sivilutisumik isumaqatiginninniarnermi sillimaniarnermut politikkit inissisimaneranut pingaaruteqarlunnarsimammat. Isumaqatiginninniarnermi erseqqissivoq sillimaniarnermut politikkimut tunngasunik isumaqatigiiffigisavut isumaqatigiinnigissutigisatsinnit amerlanerusut. Tamanna tunngavigalugu isumaqatigiissutit imaanut iluaqutissartaanullu pingaarutilinnut ingerlaqqissaanga.

Isumaqatigiisummut pingaaruteqarlunnarsimavoq USA-p atlantikup avannaani sillimaniarnermut Kalaallit Nunaata iluaqutaaneramik akisussaaffimillu NATO-mi iligiinnerup ilaatut isumaginninnitsinnik akuersaarnissaa. Isumaqatigiisummut pingaaruteqarlunnarsimavoq USA-p nunatsinni sakkutooqarnikkut najuunnera nunatsinni inuiaqatigiit ineriartornerannut soorunami pitsaasumik kinguneqarnissaanik uppersaqqinnissaa. Isumaqatigiisummut pingaaruteqarlunnarsimavoq USA-p Kunngearfiup naalagaaffittut imminut oqartussaaffiginera inuiaallu kalaallit nunat tamat akornanni inatsisit naapertorlugit namminneq aalajangiisnaatitaasuunerannik uppersaanissaa.

USA-mut pingaaruteqarlunnarsimavoq, Iligiit akeraasa Kalaallit Nunaanniilersinnaanerannik pinngitsoortitsinissaq. Matumani sakkutooqarnikkut aningaasatigullu iluanaarniuteqartarneq pineqarpoq. Taamaammat isumaqatigiissutitigut sillimaniarnikkut ernumassutigineqartut taakku isumannaarniarlugit suleqatigiinnissaq qulakkeerneqarpoq.

USA-mit isumaqatiginninniarnermi piumasaqaataasut nunatsinni sakkutooqarnerulernissaanik pisariaqartitsineq tunngavimusimavoq. Piumasaqaatit taakku marluusut issittumi akeqqatta anusinngorsarneqarnerannut tapertaassapput. Matumani ilaatigut Rusland ukiuni qulikkuutaani Ruslandip Issittortaani sakkussiorsimasoq pineqarpoq.

Isumaqatigiissutitigut taamaammat uppersarsaqqinneqarput, Kalaallit Nunaanni aamma nunarput qulaavaallugu USA-p timmisartorsinnaatitaanera kiisalu USA-p illersornissaqarfiisa akornanni timmisartumik, umiarsuamik sakkutuunillu killeqanngitsumik angallattoqarsinnaanera. Isumaqatigiissut naapertorlugu umiarsuit USA-meersut oqartussaaffittut imartatta avallermi angalasinnaatitaapput, tassa illersorneqarnissamik pisariaqartitsisoqalissagaluarpas. USA-p aqqartartuutai aamma taamatut imartami pineqartumi angalasinnaatitaapput.

Isumaqatigiissutitigulli erseqqissaassutigineqarpoq, USA-p pisinnaatitaaffii tamarmik Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit taakkulu inooriaasiat eqqarsaatigalugit isumagineqartassasut. Tassa illersorneqarnissamik isumaqatigiissutip atuunnerani siullermeerluni Kalaallit Nunaat USA-p sakkutooqarnikkut suliaanut tunngatillugit aaqqiissuteqarnissamut naleqqussarnissamullu oqaaseqarsinnaatitaalerpoq, tassani innuttaasut ulluinnavut akornusersoqqunagit.

Isumaqatigiissutitigut aamma uppersarsaqqinneqarpoq, USA-p Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfinnik amerlanerusunik pilersitsisinnaatitaanera. Sakkutooqarfinnik pilersitsisoqassappat isumaqatigiissummi Kalaallit Nunaannit Danmarkimiillu akuerseqqaartoqartussaana. Tamatuma saniatigut isumaqatigiissummi piumasaqaataavoq, sakkutooqarfissanik nutaanik qinnuteqartoqarnerani innuttaasut avatangiisittalu eqqarsaatigineqartarnissaat. Taamaalilluni siunissami nuutsitsisoqarsinnaanera pinngitsoortinneqassaaq avatangiisinillu illersuisoqarsinnaalerluni. Naalakkersuisunut pingaaruteqarlunnartuuvuq, oqaluttuarisaanitsinni taamatut pisoqaqqissinnaanerata pinngitsoortinneqarnissaa.

Narsarsuaq Mestersvigilu siunissami sakkutooqarfiussasut isumaqatigiissummi allassimavoq. Pilersitsiniarluni suliamik ingerlatitseqqiisoqassappat, innuttaasut avatangiisillu sissuorneqarnissaat qulakkeerniarlugu atugassarititaasut erseqqinnerusut isumaqatigiissutigineqartariaqarput. Naalakkersuisut suliap ingerlateqqinneqarnerani Narsarsuarmi taassumallu eqqaani innuttaasut peqataatillugillu ilisimatittarniarpaat, tassa siunissami sapinngisamik toqqissisimalluortoqarnissaa anguniarlugu.

Isumaqatigiissut pillugu oqallittoqarnerani illersornissaqarfinnik nutaanik pilersitsinermi USA-p attartornermut akiliuteqartarniannginna qitiusarsimavoq. Kalaallit Nunaat NATO-mut ilaasutut pisussaataavoq, nunat NATO-mut ilaasortaasut illersorniarlugit iligisavut suleqatigalugit ikiuunnissamut tapersersuinissamullu. Taamaammat ilitta sakkutooqarfiisa nunatsinniisinneqarneranni pissusissamisoorlunilu naatsorsuutigineqartariaqarpoq Iligiinnut ikiuunnissarput. USA-mik taamatut suleqateqartoqarnera takuniaraanni Island qiviaannariaavoq. Naatsumik oqaatigalugu, sillimaniarnissamut akisussaaqataallutalu sunniuteqarniarutta tamanna uagut tapiutigisariaqarparput. Taamaammat isumaqatigiissutitigut Kalaallit Nunaat aamma pisussaaffilerneqarpoq, namminersulivinnissamik aalajangernitsinni NATO-mut ilaasortanngornissamut qinnuteqarnissamut.

Imaanngilarli isumaqatigiissuteqarneq Kalaallit Nunaannut aningaasatigut iluaqutaassanngitsoq. USA-p nunatsinniinnera Kalaallit Nunaannut tigussaasumik pingaarutilimmillu iluaqutitaqassaaq. Naalakkersuisut taamaammat isumaqatigiissuteqarnikkut qulakkeersimavaat, kalaallit suliffeqarfiutaat kisimik USA-p maanna illersorniagaannut illersorniagaannullu nutaanut atatillugit aningaasarsiornermut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarfigineqarnissamut salliutinneqarnissaat. Aningaasaqarnikkut periarfissat taakku iluatsitsiffiussappata, kalaallit suliffeqarfiutillit suliassamik naammassinninnissamut naammaginartumik inissaqartitsinissaq piginnaasaqarnissarluk qulakkeerniarlugit eqqummaarinnerunissaat suliaqarnerunissaallu pisariaqarpoq.

Ilanngussara naggaserlugu kingumut qiviaqqilaassaanga: Kalaallit Nunaata nunanut allanut, sillimaniarnikkut illersornissakkullu periusissiaa Naalakkersuisut 2024-p ukiuunerani saqqummiuppaat. Periusissiornermut atatillugu Naalakkersuisut peqquneqarsimapput USA-mik illersornissamik isumaqatigiissummut atsioqataasoqarnissaanik sulissuteqaqqullugit. Anguniagaq tamanna isumaqatigiissuteqarnikkut anguneqarpoq, aqquataa unammillernarsimagaluarluni aamma piffissap ilaa ernumanermik isumaalunnermillu atugaqarfiusimagaluartoq.

Takorlooruminaatsitavut ernummatigalugit innuttaasut ataatsimoornerat takusimavarput. Nunatsinnut asanninnerput aamma innarligassaannnginnerput piumassuseqarnerpullu upperalugit aqutissatsinnik nassaarsinnaasimanerput pillugit ataatsimoorluta innuttaasut katersuutsissinnaallugit takuarpot. Aqutissaq USA Danmarkilu peqatigalugit nassaarivarput.

Isumaqatigiissut nunanut allanut attaveqarnikkut suliniuteqarnermi angusaavoq annertoorujussuaq, USA-mik suleqateqarnerup pilerseqqinneqarnissaa, NATO-mi patajaassutsip pilerseqqinneqarnissaa aamma eqqisseqqiallasinnaanerput anguniagaasimallutik. Tamanna tulluusimaarutigisinnaavarput.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut Inatsisartuni akuersaartumik oqallisigisassanngortippara.